

šejo na bistrh konjih, kadar vojsko komandirajo. Prosil je zato kralja Matjaša, naj mu divjo kobilu pokloni. Pripeljali so jo na debelem vozu domú. Ker pa prek Mure niso imeli mosta pa tudi ne takega velikega broda za tako bistro žival, so tedaj mogli kobilu do virov Mure gnati, da so na desno pobrežje Mure prišli, kraj kterega Verbovec stoji, sloní, čepí in leží.

Srečno pridejo s kobilu domú, in jo dobro redijo; eden priseženih mož je hodil vsaki teden po cukru v Gradec in po kafé v Terst, da je ljuba živalica se dobro redila.

Ali, kakor se Verbovčani in Verbovčanke postarajo, čeravno hroščovo salo (Speck) v majniku ližejo, da bi dolgo mladi ostali, tako je tudi kobilu začela ginjati. „Kaj je to, da mladih nima? — reče župan Zizakovič — kralj Matjaš nam ne bode druge dal, že slednjikrat nas je pisano gledal, ker smo prepozno prišli, — jaz in vsi Verbovčani smo sicer veseli tega zakasnjenja bili, ali Bogme — slava naša ne bode tako velika, kakor naših očakov, kteri so v babjem klancu Turke z otikami poklali.“

Nekega dne pride tuj človek v Verbovec. Pod pajzdiho je nesel dolgo cev, in ponoči je zmiraj gledal na zvezde. Podnevi pa je pod varoško lipo na trati ležal in sicer na lampi, in gledal v mišjo luknico.

Županova babica so pravili, da je černe šole dijak, in da je na lintvortu prijahal v varoš. Ta čuje, da bi Verbovčani iz svoje stare kobile radi mlado žrebe imeli. „Kaj mi daste pošteni „pürgarji“, ako Vam povem „künšt“, kako se kobilu zaplodi?“ Tako enega dneva ptujec reče županu.

Župan pokliče vse Verbovčane skupaj, in vsi mu nekaj obljubijo. Eden obljubi ogon repe, drugi ogon krompirja, tretji sto tikev ali buč, četerti pet korcov graha, gospodinje obljubijo mu napraviti cvertje iz gosjih jajc speči pogačo iz banaške pšenične moke, skuhati na lakat dolgo klobaso itd.

Ptujec reče: „Ženite kobile iz varoša do bližnje gošče.“ Storiyo tako. „Prinesite četiri tikve.“ — Prinesejo. „Odsekajte kobilu vse četiri noge do beder.“ — Odsekajo. „Nasadite jo na buče.“ — Nasadijo. „Sadaj pa malo čakajte. Jaz bodem strelil iz svojega pištola, — in pok, pok, pok zadoni po gošči. Iz bližnjega germa skoči zajec, in prestrašen beži proti Muri. Verbovčani, mislijo da je mlado žrebe, ktero je njihova kobilu iz buč izvalila, bežijo za njim in iz vsega glasa kričijo: „Cuze, cuze, cuzika, cuzika! ostani pri nas na Štajerskem in ne beži nazaj na Vogersko!“ Ali zajec ne čuje, marveč skoči v Muro in plava čez vodo na vogersko stran.

Tako niso imeli ne kobile ne žrebeta.

Kako so solni privilegium zgubili, bom drugikrat povedal, tudi od verbovskega gostovanja; saj še predpust ali fašenk dolgo terpi, pa tudi na pepelnico se še Verbovske lahko berejo.

Ozir v preteklo čase.

Kakošne so bile leta, ki so se pisale 58 v preteklih stoletjih.

Časnik „Schwäb. Merkur“ je nabral, kar je v starih bukvalih in časnikih zapisanega najdel od let, ki so se v pretečenih vekih pisale s številko 58, kakor naše letošnje leto. Se vé da vse to ni nič drugega kakor le berilo za kratek čas. Čujmo tedaj, kako je bilo v teh letih:

Leta 858 so bili veliki potresi.

Leta 958 so se narejali križi na platnénih oblačilih, ki so nekako posebno smerdeli. (?)

Leta 1058 so razsajale hude bolezni med ljudmi in živino, leto pa je bilo posebno rodovitno.

Leta 1158 je bila poletje velika vročina in suša, letina pa skor za vse dobra.

Leta 1258 je po zlo suhi zimi nastopila mokra spomlad, pa tudi poletje je tako deževalo, da je bila letina zlo slaba.

Leta 1356 je bila zima kaj huda; čez vse nemške dežele se je razširila kuga, ktera je najhuje razsajala od mesca vélikega serpana do božiča.

Leta 1458 je bilo sila véliko snega in ker je spomlad nagloma nastopilo južno vreme, so bile takrat hude povodnji; poletje je zlo deževalo in obilna mokrota je škodovala posebno terti; zato je vina tistega leta malo bilo in še to je bilo čvček; pozneje v jeseni je bilo lepo in suho vreme.

Leta 1558 je bilo gosenc vsake sorte na kupe; vroče poletje, čeravno je prineslo večkrat točo, je kuhalo grojzdje tako, da je bilo to leto posebna dobra vinska letina.

Leta 1658 je bil okoli novega leta tak mraz, da najstareji ljudje niso takega pomnili; skor vse vode so zamrzile, in večidel vsi mlini so obstali; tert in sadnega drevja je poseblo dokaj; popotniki so v globokem snegu obtičali; divje živine in ptičev je zmerznilo dokaj.

Leta 1758 je bilo poletje merzlo in mokro, vina je bilo malo.

Slovanski popotnik.

* Razun jugoslovanskih, v poslednjem slov. popotniku naštetih koledarjev za l. 1858 so prišli še naslednji serbski s cirilico natisnjeni na svitlo: Golišnjak. Véliko srbski kalendar. U novom Sadu. — Srbsko-národní Veliko-Bečkerečki kalendar. U Bečkereku. — Lasta, mali srbski kalendar. U Novom Sadu. — Ružica, u Novom Sadu. — Zimzelen, srbsko-národní kalendar. U Beču. — Vojvodjanin, srbsko-národní kalendar za god. 1858.

* Od nekega naberavca serbskih starin je dobil „Svetovid“ sledeče redkosti: Od Štefana I. tri novece; 2. od Uroša I. sedem različnih novecov; 3. od Štefana Dragutina en novec; 4. od Štefana Dušana 7 različnih novecov; 5. od cara Uroša 1 novec; 6. od kralja Vukašina 1 novec; 7. od kneza Lazara 2 noveca; 8. od Štefana Despota 1 novec; 9. od Gjüre Brankovića Despota 1 novec; 10. od Gjüre Balse, kneza v Draču (Ducis Dirrhachiensis) 1 novec. Poslednji od črnogorskega kneza je posebno redek. Cena vsacega teh novecov je 10 fl. srebra.

* V Varšavi je prišel prvi zvezek A. Mickievičevih pesim (liričnih) na svitlo. Cenzura je prav po milosti z njimi ravnala in je le tū in tam kaj prekrizala. S tem je Poljakom kaj ustregla, da jim ne bo treba več, se Mickievičevih pesim iz glave učiti, ktere so bile doslej ojstro prepovedane.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Zagreba K. Ž. 7. jan. — Naše mesto je obetalo še pred desetimi leti biti središče jugoslovanskega slovstva, al čedalje bolj se zopet razteka, kar se je bilo sčasoma steklo od mnogih strani tukaj. Zdi se mi naš Zagreb gnjezdo sokolov, kteri le tako dolgo v gnjezdu ostanejo, dokler jih stari hranijo. Tako nam je tudi letos sivi sokol „Neven“ zavolj pomanjkanja hrane in njegovanja tje na morske obale izferfetal! Zares težka rana za nas tukaj v Zagrebu! Al zakaj smo lastno dete mačehovali!

Prednost vendar, ktero ima Zagreb pred drugimi jugoslovanskimi mesti, je tukajšno národno kazališče (gledišče), in vsaki, kteri kazališčne naše zadeve pozná, mora radosten priznati, da se je dramatična Vila v njem tako udomaćila in ojačila, da se nam menda ni treba bati, da bi nam tudi ta sivi sokol pobegnil. Saj ima mnogo iskrenih gojiteljev, kteri so pripravni, ji vse za voljo učiniti, in

tudi občinstvo jo čedalje bolj podpira. Posebno pa gré v teh zadevah gospodu Freudenreihu največja zasluga in hvala, ker on je ureditelj, in če reči smem, uzdržatelj njegov. Kakor nas je lani razveselil s svojimi „Graničari“, nam je že letos za novoletnico drugo igro napisal. „Crna kraljica“ se je snoči ob nazočnosti svitlega bana v korist autora igrala. Gledišče je bilo polno, da se je vse terlo, in na obrazu se je bralo vsakemu, da komaj pričakuje nove igre. Igra je razkrojena v tri razdele. 1. „Prokletstvo na Medvedjem gradu“, 2. Tri za groš, 3. Čašo vode. Obsežek je tale: Udova ogerskega kralja in nemško-rimskega cara Šišmana, celjska Barbara, zavolj razujzdanosti svoje nazvana Mesalina druga, je živela svoje zadnje dni v Medvedjem gradu blizu Zagreba. Čeravno je bila že postarna, vendar ni jenjala od svojega nesramnega življenja. Sluge svoje je pošiljala na robovanje lupežovanja, in vsakojake zločinstva je počenjala v okolici. Ogerski kralj jo svari po banu horvatskem Tolovacu, naj jenja, naj se poboljša, drugač bode napel druge strune. Ban dostojno reši svojo nalogo, al vse je bilo zastonj. Kar se je naučila mlada Barica, je znala stara Barbara. Narod jo je le pod imenom „crne kraljice“ poznal in tako imenoval, ker je ko udova se v černo oblačila; še današnji dan si pripoveduje narod v Medvedgradski okolici mnogo od strahovite „crne kraljice.“ Edenkrat se na lovu pripetí, da devotka, ktere očeta je grofica v ječo vergla, pred njo stopi in jo moli za rešitev svojega nedolžnega očeta. Al zastonj si devotka prostakinja lase čupa, zastonj pred grofico na kolenih leži, zastonj roke milo proti nji steguje, — vse zastonj! Grofinje kamenito serce se ne dá sprostiti. V svesti visokega svojega plemstva meni še celó, da jo je prostakinja s prošnjo svojo razžalila, toraj zapové hlapcom svojim, devotko v razdvojenji ji spred oči spraviti. V tem najslovesnišem trenutku se zabliška, strela udari in zagromí, — o tem pa duh sagraditelja Medvedjega grada kakor gliva naenkrat iz tal zraste. „Na kolenal“ grofici Barbari zaukaže, ji očita njene pregrehe, krivice in razujzdanosti in ji kaže, koliko nedolžnih jo toži pred prestolom božjim in osvete tirja. Zadnjič ji za kazen naloži, da tako dolgo mora na svetu živeti, dokler ne najde device, ktera se bo iz ljubezni do nje usmertila. To je zapopadek 1. razdela. 2. in 3. del igrata 400 let pozneje, in naenkrat vidimo sadanje življenje, kakor se je na priliko v tridesetih in četrdesetih letih v Zagrebu živelo. Razpletanje se začne. Grofinja si izvoli za žertvo svojega rešenja hčer prostega barantača, kteri je po ulicah žveplenice in druge malenkosti „tri za groš“ prodajal. Ona postane njih dobrodelnica i. t. d., si pridobí ljubezen in hvaležnost teh siromašnih ljudi, tako da je v 3. razdelu barantačeva hči ostrupeno čašo (kozare) izpila, ktero si je grofica za se na videz pripravila. Konec je posebno zato prav dober, ker deklica ne umerje, in samo njena volja zadostuje za rešitev grofinje, ktera zgine z duhom, ki se zopet prikaže v meglah.

Kakor v „Graničarih“ je tudi v „crni kraljici“ pisatelj poleg resnega mnogo šaljivega vpletel, al vendar ne na tako sterm način kakor v prvi igri; čuti poslušavcov se ne razpenjajo tako jako, in vendar se mi dozdeva, da se organizem v „crni kraljici“ lepše, bolj po gladko zapleta in razpleta kakor v „Graničarih.“ Nadjati se je, da bode tudi ta njegova igra tiskana po drugih krajih Jugoslovanškega se udomačila.

Iz Kapeljske fare poleg Radgone na Štajerskem 13. jan. Ob — . Oznamim vam nekaj strašnega, kar se je te dni zgodilo v tukajšni fari; naj bi „Novice“ razglasile za podučenje vsem, sešebno pa mladini: Pervo nedeljo po sv. treh kraljih po poldensni božji službi gré z nekimi tovaršicami Polona C., zala hči nekega kovača iz R. . . . c, 24 let stara, ne daleč od farne cerkve v kerčmo, kjer so ravno godci bili. Veselo raja tam, in ne pomisli, da smert že koso brusi za-njo, — dalje v noč dobre volje ostane,

akoravno dva iz tiste vasí, eden hlapec, drugi pa neoženjen sosedov sin, mlado Polono domú nagovarjata; al ona se boji, bodi s tem ali unim neoženjenim mladenčcem sama v temni noči domú iti. Okoli devete ure zvečer začne vendar misliti na dom, zato poprosi oženjenega 30 let starega moža Jakoba K. . . . , kteri ima mlado ženo in je oče dveh malih otročičev, misleča, da bo čuvar njenega življenja in nedolžnosti; al joj, na zgrabljivega volka se naméri! On pelja mlado Polono okoli devete ure iz oštarije domú, pa po poti se prederzne jo na grozno gerdo delo napeljavati; serčna devica se močno brani njegovim priliznjenim besedam; ko pa zapeljivec čedalje več in več v njo sili, si uboga sirota ne vé in ne more pomagati, kakor da začne se groziti nad njim in mu žugati, da vse njegovo nesramno početje bo drugi dan gospodu župniku in njegovi zakonski tovaršici odkrila. Nečiste sladnosti vneti zapeljivec jo hoče v ostuden greh vkljub vsi zoperstavi posiliti. Po serčni branbi raztogoten, jo zgrabi kakor nedolžno ovco za lase, jo verže na tla, vzame noš iz žepa, ter ga ji na več stranéh potisne v vrat; močna deklica se brani in brani, krí ji iz globokih ran curkoma teče, zadnjič vse žile napné, ter se zapeljivcu iz peklenskih krempljev izdere, in hoče domú bežati, — al po kakih dvesto stopinjah obnemore, se zgrudi in umerje; — v pondeljok okoli petih zjutraj so mertvo in terdo našli. — Grozovitni hudodelnik gré po doveršenem peklenskem delu k potoku si kervave roke in suknjo prat, pride domú, ovadi svoji mladi ženi, kar je storil; huda vest se mu zdrami, ter mu ne dá več mirú ne pokoja. Ko dan napoči, hoče sam iti k gosposki in se zatožit, pa sosedje ga hitro zvežejo in varujejo, da si ne bi bil kaj žalega storil. Med drugimi ljudmi, kteri so vreli ga gledat, pride tudi stari oče nesrečne hčere, ter mu žalostno reče: „Zakaj si jo umoril; saj bi ti bila sama rada dala vse denarje, ko bi ji bil le življenje pustil?“ — hudodelnik odgovori: „jaz nisem hotel ne krajcarja, temoč to, česa ne bi ziniti smel.“ — Da ji res ni hotel vzeti dnarjev, priča to, da so pri umorjeni deklini neke rajnske našli, in da tudi več dnarjev tistikrat pri sebi ni imela. — V sredo pred poldnom smo nesrečno pa nedolžno Polono pokopali; belo oblečene in z zelenim rožmarinom ovenčane tovaršice iz R. so jo nesle na pokopališče; mnogo solz se je tam za-njo prelilo.

Iz Tersta. Naš svetli škof se bojo 26. dan t. m. v Rim podali.

Iz Ljubljane. Že enkrat se je govorilo, da misli sila bogati grof Arko iz Parskega grajščino blejsko in baron C o j z o v e in pa R u a r d o v e fužine na Gorenškem kupiti. Ni davnej, kar je bil neki grofov poročnik iz Parskega v Bledu, ki je ogledoval gojzde blejske grajščine, in zato se spet govori, da bi utegnil grof Arko grajščino blejsko in fužine gorenške kupiti. Gosp. grofa, ki je nek v zlahti s kraljevo parsko rodovino, cenijo za več milijonov bogatega moža.

Iz Ljubljane. V saboto večer 16 minut po 7. uri je prišlo po železnici truplo rajncega maršala Radeckita. Velika množica ljudi vsih stanov ga je pričakovala že dolgo pred in s tihim žalostnim obrazom ga je spremil slednji, ko je čez 6 minut hlapec zažvižgal za daljno vožnjo. Nju ekscelencii, gg. deželni poglavar in prečastitljivi ljubljanski škof, mestna gosposka in vojaški zapovedniki so prišli, rajncemu gospodu, kteri je bil počasten ljubljansk mestnjan poslednjo čast skazat. V pondeljek ob 10. uri je bila v stolni cerkvi črna maša z bilami za ranjcega maršala, pri kateri so se e. kr. poglavarstveni in drugi uredniki, mestna gosposka in velika množica ljudstva, dalje vojaški zapovedniki in oficirji zbrali in s pobožnim sercom za zveličanje umerlega junaka molili. Vojaki so zvunej pred cerkvijo v paradi stali in po končani službi božji trikrat vstrelili.